

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פט.

עין משפט
נר מצוה

(א) [צ"ק נד: ג] רש"י מ"ו וכן בלוקט לתא"ג (א) כמות כה. מה מ"ה (ד) וכתובות א"ת בתומה וע"י ברש"י שם דברים מרובה"ן (ה) [דברים ה] (ו) ב"ק טוס"ף: ב"מ, (ז) [גמדרין טו], (ח) [ע"י כמותו ונבנה וכל דוכתא מפרש הע"ס באופן אחר], (ט) [דברים יד], (י) [פרק יח], (יא) גיר' רש"י ח"א ח"א, (יב) דוקא גידולי קרקע אלמא כ"ל, (יג) לדיבר חו"ס היה הוא גליון, רש"י, (יד) ח"א גמר למעשר וכל"ל רש"י.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבעת וכו' דעכשיו: (ב) חו"ס ד"ה אמר וכו' לא חשיב גמר אלא כשנגמרה כ"ל והד"א פ"ס ד"ה והנדול: (ג) ד"ה פועל וכו' ועוד למאי דמסקי רבא דלא יספיק:

מוסף רש"י

יצא החובל והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע. דמי גידולי הארץ הקרי (בהמות) על שם שהארץ מגדלתן במעשה וספיקא. אלא גידולים הם הארץ לאו אקרי אלא דבר הנומם מן הקרקע ולא בהמות (סוכה י"א). שבע שכיבשו ושבע שחילקו בתחייבו בחלה. דמי בחלה (גמדרין טו) כגמלא לא הארץ, והי בלא (דה"א) ומתא כספרי ר' ישמעאל אומר שיה הכבוד ביהא וז מכל ביהא שנתורה שנתון נאמר כי כנאו כי יחילן וכן כנאכס, ללמדן שיהן שנתנו לה נתחייבו (בתובות כ"ה). ולא נתחייבו במעשר. דמעשר כתיב (דברים ז) תבואת זרעך, עד שיבא כל אחד ואחד את שלו (דה"א) א"י: דמיכי נק. ועוד שהיה מלה הכתוב המעשר ממין שנת השמיטה, דמיכי (דברים טו) כשה השלישית שנת המעשר, ושמיטות לא מנו אלא משכשו וחילקו, כדאמרין בסדר שולח,

מכדי כל מיני איתנהו בחסימה. כלומר על כרחך שור לאו דוקא וכל שאר בהמות איתנהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משנת צפ" שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נד: ג) דגבי שנת כתיב וכל בהמתה וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא ליכתוב לא תדוש בחסימה: **לאקושי חוסם נחוס.** אדם לשור ושור לאדם לענין אכילת פועלין: **שעתה גמר מלאכה.** זו היא שעת גמרו: **המחבץ.** מיני חריצי חלב: **שעתה גמר מלאכה.** (ה) ועכשיו הוא גומר מלאכתו ומתחילתו לאחר גמר מלאכה קאמר דאין אוכלין כגון נתפרסו עיגולין: **המנכח.** קא ס"ד שעורק מצינין שאין ימות: **דקא משליף קטיני.** יש צבצלין שמסתרסין ולא יהו גסים לעולם וקורין אותן צלע"ז וצ"ש עוקרין אותן מציני הגדולים להרחיב מקום ולהתפשט דאיכא השתא נתינה לכליו של צעל הבית ולא ממעט מאל כלוך לא תמן וממעט לכו מדוש דלאו שעת גמר מלאכה הוא דעיקר פועלה משום תקון גדולין הוא שהם מחוברים ועומדין: **הבדל בתמרים ובגרוגרות.** שמדובקות זו בזו ומצדיקן במגריפה: **בסוללי.** תמרים רעים שאין מתבשלין באילן ומכניסין לקיום צבלי של כפות תמרים ושמן חותלות ומתחממות ומתבשלות וקודם שנתבשלו קאמר דהבדל מהן פועל אוכל בהן דלא נגמרה מלאכתן למעשר: **הש.** משנתן המים ויגלגל נתייב צחלה ועדיין לריכה ללוש ולשוף ולצעות הרבה: **והמקטף.** עורך וטח פניהו: **וסיפוק ליה משום מעשר.** והלא נגמרה מלאכתו למעשר וטמינה והרקדה דמקמי ליה נמי לא אכיל: **נתחייבו צחלה ולא נתחייבו במעשר.** (בב"ק דקדושין) [ספרי פ' שנת] דכתיב צבואכס אל הארץ: **שינה הכתוב ביהא זו מכל ביהא שנתורה שאלמר בהן כי תבואו וכן נאמר צבואכס משנכנסו לארץ נתחייבו צחלה אכל במעשר לא נתחייבו אלא לאחר ירושה ושינה (ה) דכתיב עשר תעשרו וכתיב בתריה במקום אשר יבחר עד שנבחרה שילה לא נתחייבו והיינו לאחר כיבוש וחילוק דכתיב ביהושע (ו) וכל ימי כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל י"ד שנים כדאמר [בבב"ק] (דף ק"ח): **מידי היוב מעשר קא גרים.** לסלק את הפועלין מדין אכילה: **גמר מלאכה קא גרים.** כדילוף מדיש לא שגא בזמן מעשר ול"ש בלא זמן מעשר דמעשר גבי אכילת פועל לא כתיב: **אמר רבינא כרוך וזני.** הנך תרתי מתניתא דלעיל לא תימנהו (ה) לחודא למימי בקמייתא מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר דא"כ שמת מיינה הא נגמרה למעשר לא אכיל וקשיא בתרייתא אלא כרוך ומי חדא**

גידולי קרקע יצא החובל בו. גרים בכל מערבין (עירובין דף כו:): חשיב צעלי חיים גידולי קרקע דריש ונתתה הכסף צבקר וצלאן מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע התם קרי להו גידולי קרקע לפי שזוין מן הקרקע אצל הכא מפיך שפיר חולב ומגבן דלא הוי ככלל דיש שהוא גודל ולומת מן הקרקע: **ס"ד אמינא הוא"י ובתיב קמה קמה שתי פעמים.** ומינה הא אינטריך חד לרבות כל צעלי קמה וחד לרבות אדם בתלוש וי"ל דה"ק סד"א דלא נדרש חד מהנך דרשות דלעיל אצל נדרש לרבות חולב דמסתבר טפי למדרש הכי ולספיק דגרסי הואיל וכתיב קמה לרבות כל צעלי קמה נרבה נמי הא א"ש טפי דמכל צעלי קמה משמע שפיר צעלי חיים שהם צעלי קומה ומינה אכתי נרבה מקמה דבר שאין גידולו מן הארץ כגון חולב וכי תימא דיש דכתב רחמנא ל"ל אינטריך לרבות מלוש דאי לא כתיב דיש אלא לא מחסום שור במלאכה הוה מוקמינא ליה דוקא במחזור דומיא דפועל דה"ג ספיר ל"ל דיש להוילא חולב מכי תבא נפקא (ה) דוקא במחזור אלמא אית לן לאוקמי שור דומיא דאדם ועוד דאינטריך דיש לכמה דרשות דבסמוך: **יצא המנכש בבצרים.** נראה דאי לאו ואל כלוך לא תמן לא הוה דרשינן מדיש אלא מה דיש מיוחד שלא נגמרה מלאכתו למעשר אצל לשעת גמרו מלאכתו שאין עריך לקרקע לא הוה דרשינן ליה אצל השתא דכתב ואל כלוך למדרש שעת גמר מלאכה דרשינן נמי מדיש להני: **יצא הרש המקטף והאופה.** תימה לר"י דבשלמא אופה אינטריך למימי אע"ג דתנא לש משום דמסכת דחייב צחלה אפילו כל לש ע"י אפיייה דאמרין צפרק כל שעה (פסחים דף לו. ע"ש) הדובשינן והאיסקריטין כו' אפאן צאילפס פטורין בתנור חייבין אלא מקטף אמאי תני לה וכי יש מקטף בלא ליה: **אי הכי חלה גמי לא.** דחלה בחוזה לארץ לא הויה אלא מדרבנן כדמוכח צפ"י עד כמה (בסויות דף טו). **מידי מעשר קגרים גמר בו.** דכיון דאם היו חייבין במעשר הוה חשיב גמר מלאכה למעשר אחר המירוח והיינו הולכים בתר אותה גמר מלאכה כי אין חייבין נמי לא הוה פחות ומיזיל בתרה ואמאי אזלינן בתר חלה: **אמר רבינא כרוך ותני.** דהשתא דקמי צחלה למעשר ולחלה מוכח שפיר דלא נקט למעשר אלא לאפוקי היכא דלא שייך חלה כגון בודל בתמרים אצל היכא דשייך חלה לא חשיב (ה) אלא שנגמרה מלאכתה לחלה אצל כי הוה צחלה צרימא

למעשר לחוד הוה משמע דכ"מ אזלינן בתר (ה) גמר מלאכה למעשר: **והבודל בתמרים.** אע"פ דליכא מעשר אלא מדרבנן חשיבא גמר מלאכתן למעשר כיון דאי הוה צהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמר מלאכתו למעשר: **פועל מהו שיהבהב.** פ"י צקונטרס שאור ממתקו וצעי אם שרי להצבז ולמתוק ע"י קן יאכל יותר אי הוה כענבים ודבר אחר או לא וקשה לר"ת דמאי קאמר בסמוך מפרקי ע"ג סלע מאי מתוקי פירא איכא היכא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא א"כ למה מפרקי ועוד למאי דמסיק (ה) הכא דלא יספיק במלח הוה משום מעשר הא לאו הכי שרי לספות במלח א"כ כ"ש דשרי להצבז דספיקא במלח דמאי טפי

א ומי"י פ"י"ג מה"ל שפירות ה"ל ב טו"ש"ע ח"מ ס"י שלח ספרי ב: **לא ב ג ד ה מ"י פ"י"ג** מה"ל שפירות ה"ל ד ועיין בהשגות וזמנא משנה סמוג עשין לא טו"ש"ע ח"מ ס"י שלח ספרי ב: **לב ו ז מ"י שם ה"ל ה** טו"ש"ע שם ספיק ג: **לג ח טו"ש"ע שם ספיק ד:** **לד ט מ"י שם טו"ש"ע שם ספיק ג:** **לה י מ"י שם ה"ל ה** טו"ש"ע שם: **לו כ מ"י שם סמוג שם טו"ש"ע שם:** **לז ל מ"י שם פ"י"ג** מה"ל שפירות ה"ל טו"ש"ע שם ספיק טו:

תורה אור השלם

1 לא תחסם שור בדרשו: דברים כה ד
2 פי הבא בפרק רעך ואכלת ענבים כנפשוך שבעך ואל פליק לא תקח: דברים כה כג

לעני רש"י

צ"כ"ש [צ"ב"ר טו].
בבב"ק כב"ל כ"ט